

Planeeringute digilahenduste head ja vead

Tartu planeerimiskonverentsil 24.3.2022

Pille Metspalu, Hendrikson&Ko

Heiki Kalberg, AB Artes Terrae

Tiit Oidjärv, EY Eesti

Sessioonist

- Sissejuhatused
- Publiku poolt valitud teemad: head ja vead
- Oleme tänulikud aktiivse osalemise eest!

+ Teenused toimivad täpselt minu vajaduste järgi ning jõuavad ise minuni siis, kui mul neid vaja, ja viisil, nagu mina soovin.

+ Oleme tehnoloogiarahvas: igati ja alati valmis looma uusi lahendusi ning neid kõikjal kasutama. Omandame kogu elu agaralt ja kiirelt uusi teadmisi ja oskusi.

Tahame, et Eesti oleks digiväge täis – võimekas ja suurema jõuga, kui meie väiksuse tõttu muidu loota võiks. Nii kasutame üha arenevad digitehnoloogia võimalused alati parimal moel ära.

+ Viime ellu

#bürokrati

kontseptsiooni, et teha avalikud teenused kättesaadavaks virtuaalassistentide kaudu.

Uute lähenemisviiside pidev katsetamine

Avaliku sektori digimuutuste võimendamine

Oleme uuendusmeelsed. Proovikivide lahendamisel mõtleme alati, kas ja kuidas saaks senisest teisiti teha. Võimaluse korral katsetame uutmoodi lähenemisviisi, sest see võib tuua hiljem rohkem tagasi. Teame, et lahendused pole kunagi lõpuni valmis, vaid neid saab ja tuleb pidevalt edasi arendada ja selleks paindlikuna ehitada.

+ Toetame **KOVide IT-kompetentsikeskuse** väljaarendamist ja seeläbi KOV-i tasandi IT-strateegia elluviimist.

üks megatrend on maailmas vääramatu – digitehnoloogia võidukäik jätkub.

+ Tõstame **digiteenuste omanike ja ehitajate suutlikust** arendada ja pakkuda inimkeskseid ja usaldusväärseid digilahendusi.

Kõik riigi otsused tehakse kvaliteetsete andmete abil

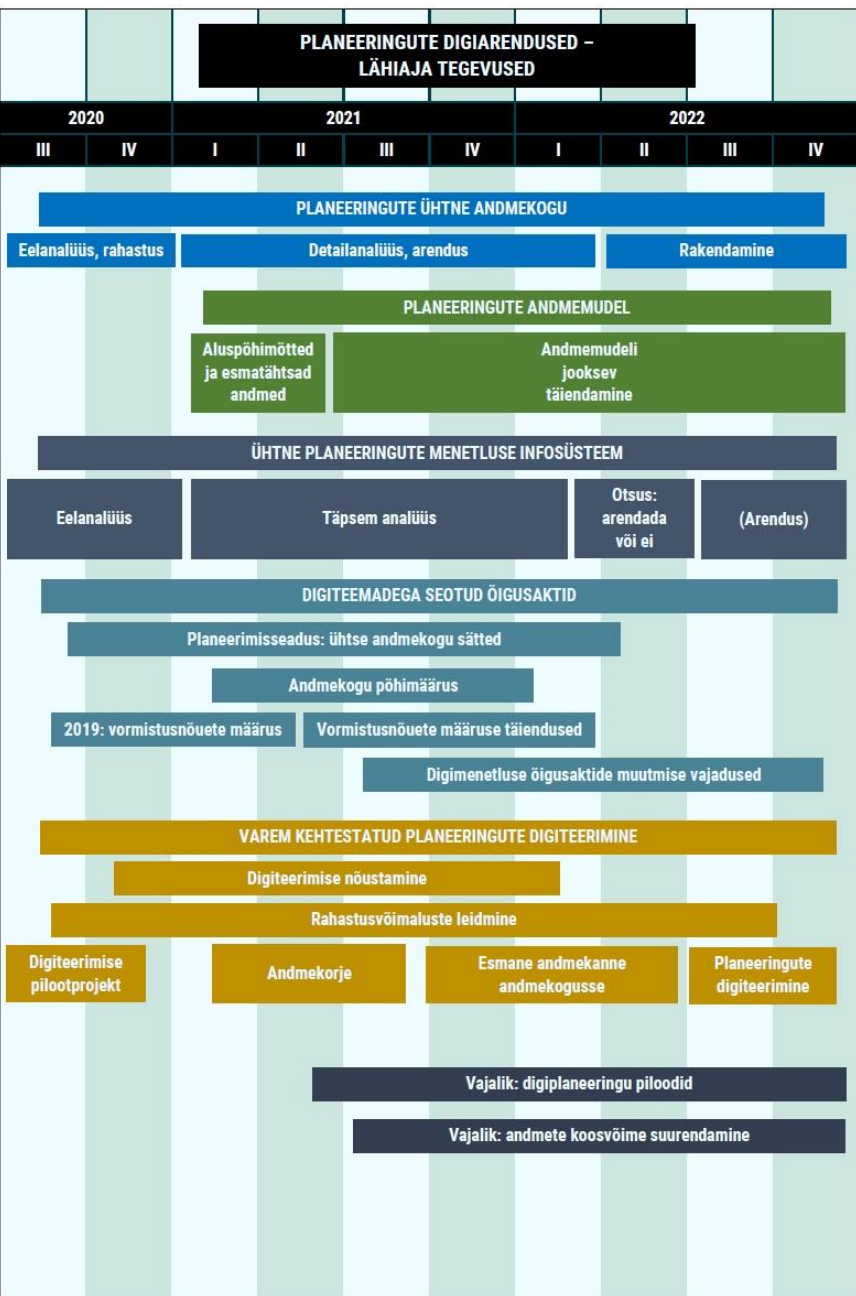

Eesti
digiühiskond
2030

valdkonna
arengukava

2021

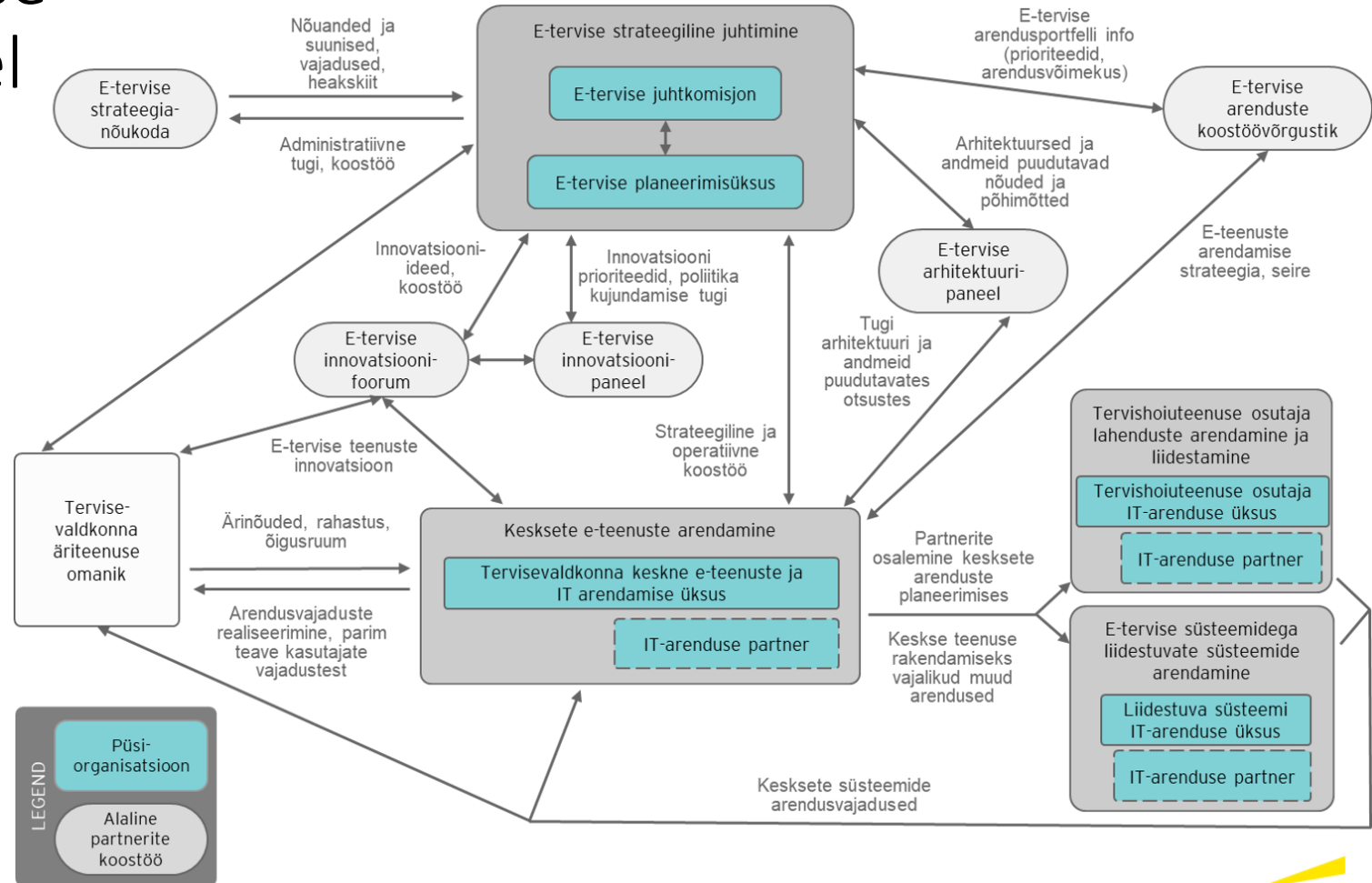

- Valitsuse tegevusprogramm: *Planeeringute digipööre (ühtse planeeringute andmekogu loomine, planeeringute menetluse infosüsteemi arenduse ettevalmistused, kehtivate planeeringute digiteerimine)*
- Rahandusministeeriumi regionaalpoliitika programm, olulisemad tegevused järgmise nelja aasta vaates (väljavõtte): *planeeringute digipöörde elluviimine (sh planeeringute ruumiandmete kättesaadavuse tagamine, menetluste tõhustamine digilahendustega) koos asjakohaste õigusakti muudatustega planeerimise lihtsustamiseks*

Kiire kõrvalepõige: e-tervise valdkonna valitsemismudel

Mõned tänased probleemid:

- Kesksed klassifikaatorid vs tervishoiuteenuse osutajate klassifikaatorid
- Tervishoiuteenuse osutajate infosüsteemide paljusus
- Tervishoiuteenuste arendus vs e-teenuste arendus. Vaja on tegeleda sisuprotsesside tõhustamisega enne e-lahenduste arendamist
- Vahendite nappus

E-TERVISE VALITSEMISMUDELI TOIMIMISE TAGAMINE

STRATEEGILINE
PLANEERIMINE

PORTFELLI-
HALDUS

ARENDUSTE
REALISEERIMINE

ARENDUSTE OODATUD KASU TAGAMINE

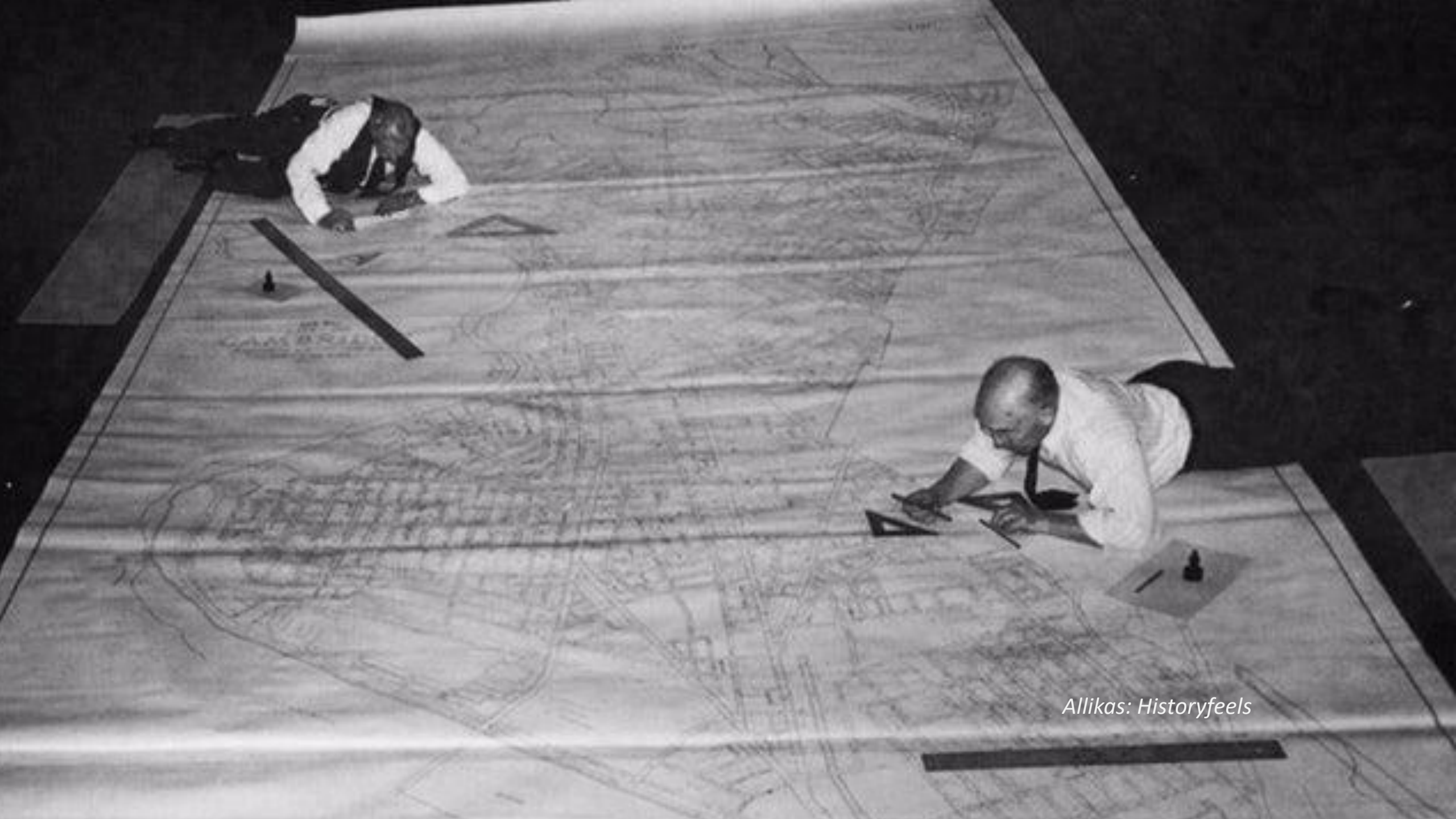
INNOVATSIOONI
HALDAMINE

SEIRE JA
HINDAMINE

Esmased refleksioonid

- Vorm mõjutab sisu. Vormi muutumine muudab seda, kuidas me planeerime
- Juhul, kui me ei juhi teadlikult digiteerimist, siis võib digiteerime mõjutada planeerimist meile mitte sobival moel
- Digiteerimine eeldab standardite ja klassifikaatorite loomist
- Klassifitseerimine on võimalus lahendada seni lahtised probleemid
- Paljud digilahendused on otstarbekas luua keskselt, ent luues võimalused „alt üles“ initsiatiividele
- Digiteerimisega tuleb tegeleda kui asjaga iseeneses, kuigi tegelikult teeme nii paremaks planeerimist ennast

Allikas: Historyfeels

... less of a prophecy and more a way of discussing our present choices. If the discussion makes us choose differently, so that the prediction is proven wrong, all the better. What's the point of making predictions if they cannot change anything ?

The process of human development reacts to predictions. Hence paradoxically, as we accumulate more data and increase our computing power, events become wilder and more unexpected. The more we know the less we can predict.

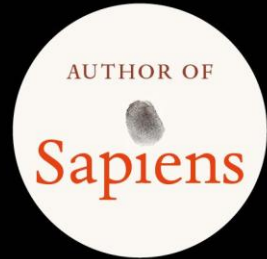
Predicting that humankind will try to gain immortality, bliss and divinity is much like predicting that people building a house will want a lawn in their front yard. It sounds very likely. But once you say it out loud, you can begin to think about alternatives.

Andmerohke planeerimine – mitte ennustamine vaid praeguste valikute arutelu. Ja kõvahäälne arutelu, mille käigus püütakse leida alternatiive.

P.Metspalu 2022

THE MILLION COPY BESTSELLER

Yuval Noah Harari

Homo Deus

A Brief History
of Tomorrow

*'Homo Deus will shock you. It will entertain you.
It will make you think in ways you had not thought before'*

DANIEL KAHNEMAN

VINTAGE

*Digital humanism stresses that humankind must be at the center of innovation and technology has to serve society and the environment. **Decisions with consequences that have the potential to affect individual or collective human rights must continue to be made by humans.***

Decisions with consequences that have the potential to affect individual or collective human rights must continue to be made by humans” (Werthner et al. 2019). In a world becoming more and more complicated and diverse, it is obvious that long-reaching and fundamental decisions should be made by humans.

Informatics—as a key discipline—often comes with the attitude to “solve problems,” but at the same time not always seeing the side effects and long-term impacts of its work.

Inimõigusi mõjutavad, pika-ajalised ja fundamentaalseid otsuseid peavad langetama inimesed.

Werthner, H. et al. (2019) **The Vienna Manifesto on Digital Humanism.**
<https://dighum.ec.tuwien>.

It Is Simple, It Is Complicated

Julia Neidhardt, Hannes Werthner, and Stefan Woltran

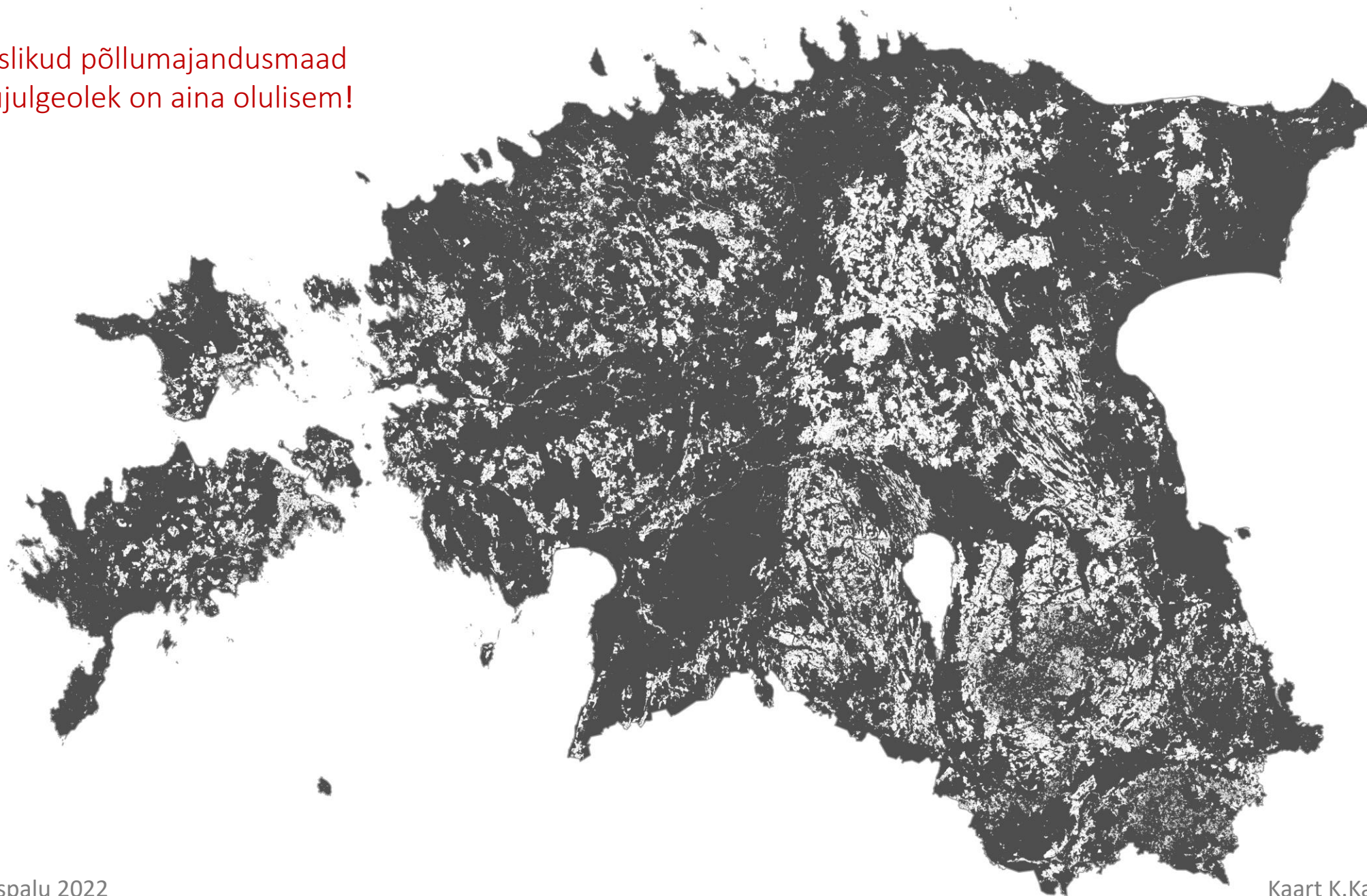
Hannes Werthner
Erich Prem
Edward A. Lee
Carlo Ghezzi *Editors*

Perspectives on Digital Humanism

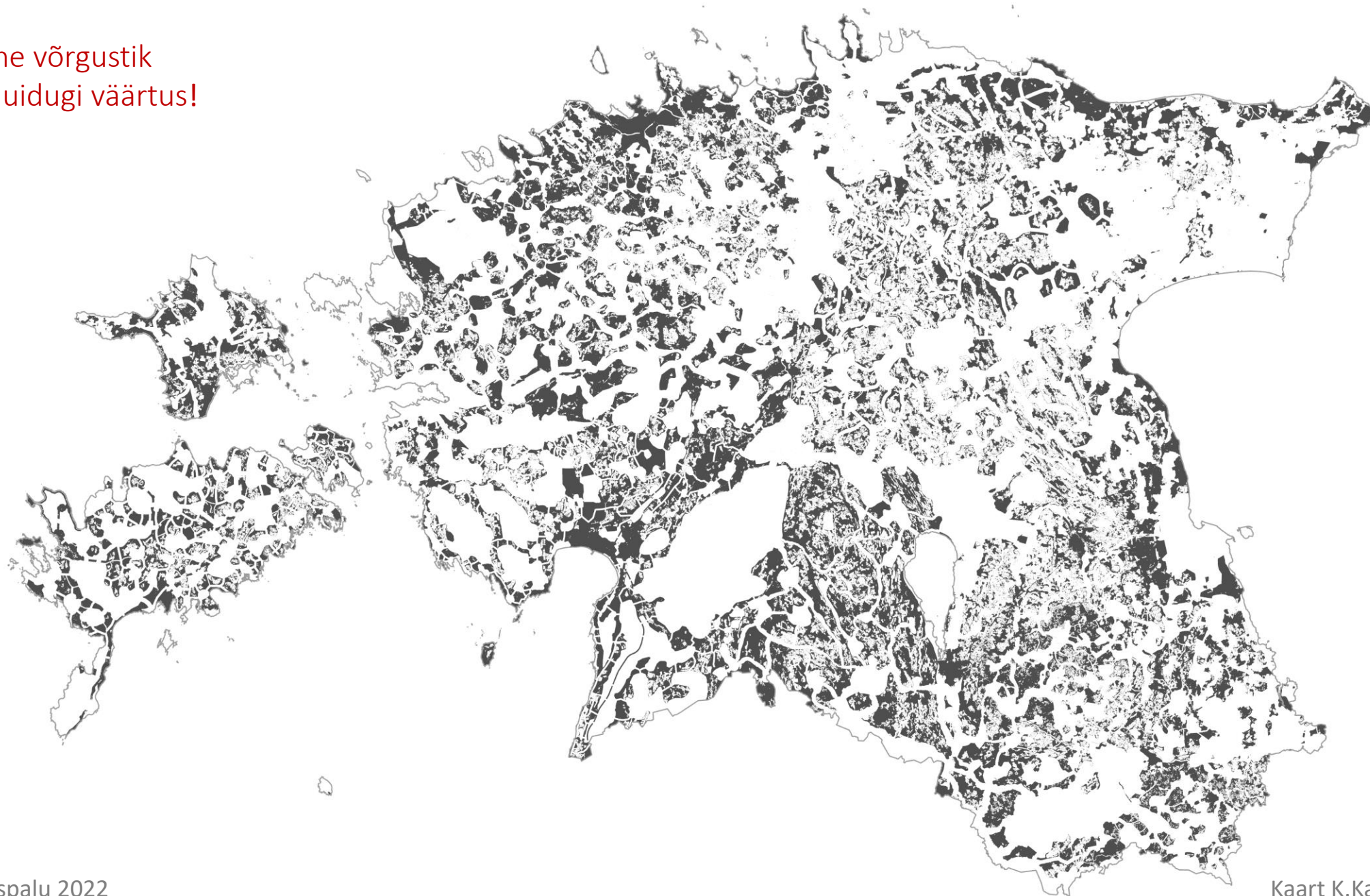
OPEN ACCESS

 Springer

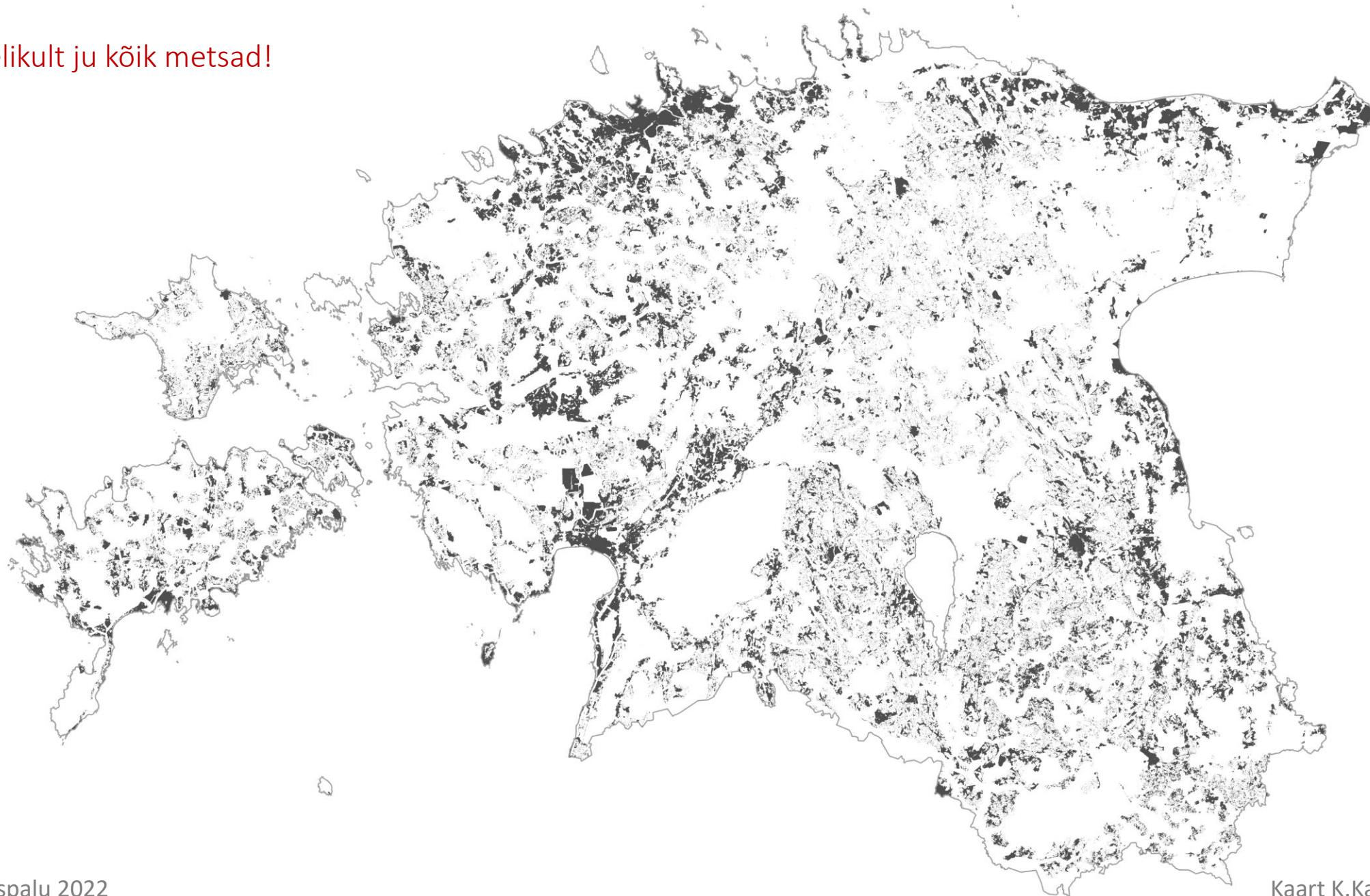
Väärtuslikud põllumajandusmaad
– toidujulgeolek on aina olulisem!

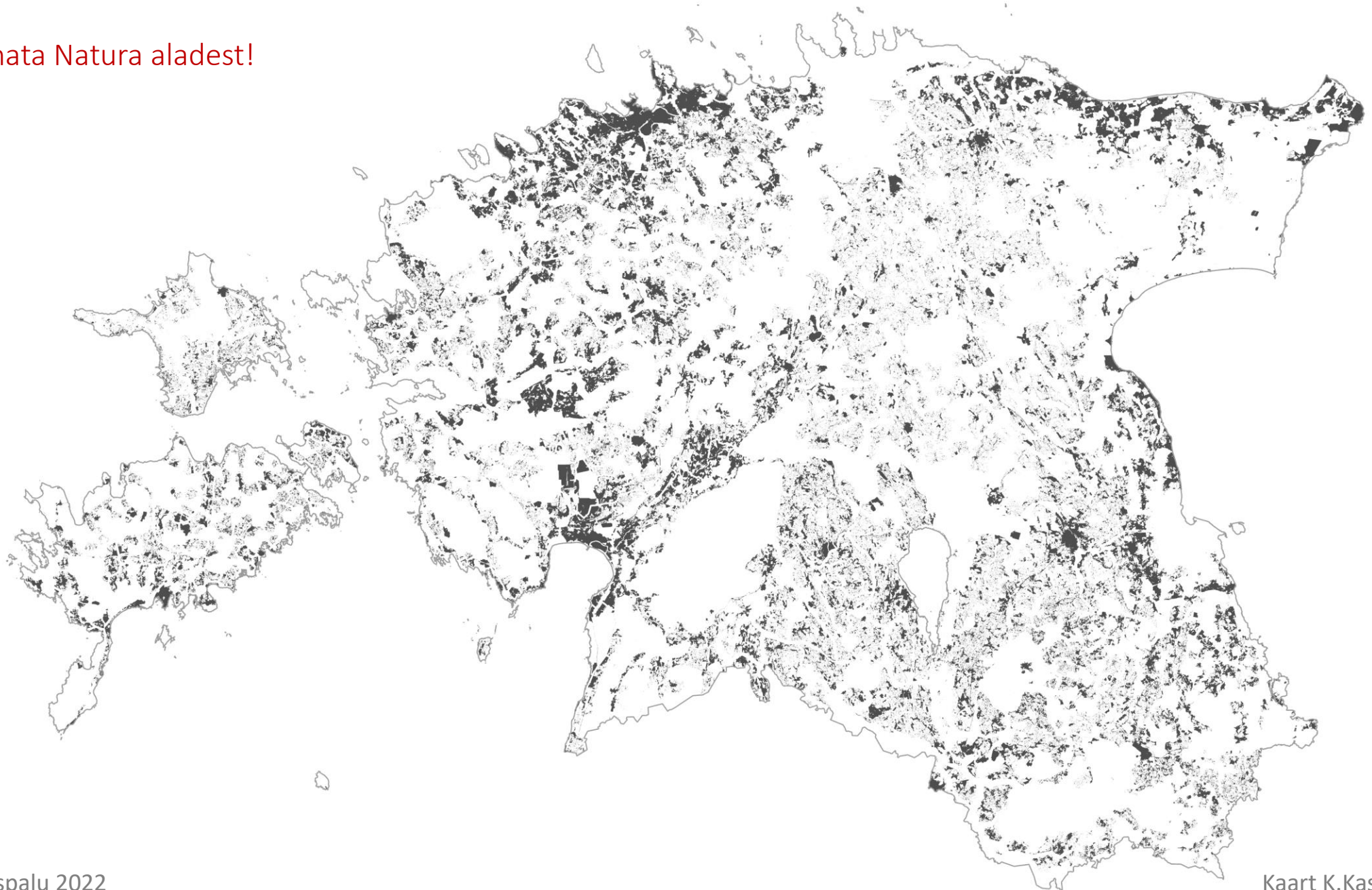
Roheline võrgustik
– no muidugi väärtus!

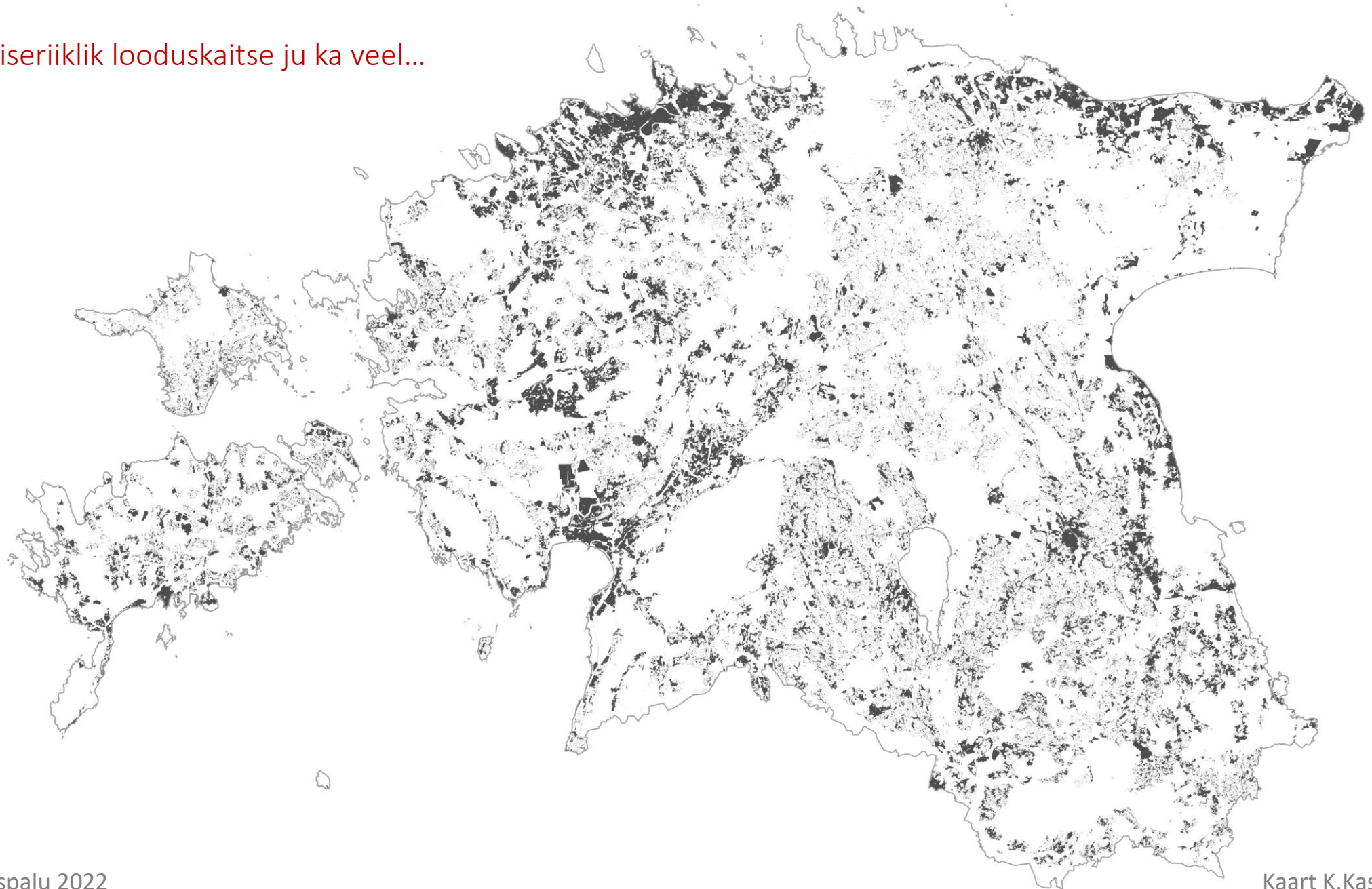
Ja tegelikult ju kõik metsad!

Rääkimata Natura aladest!

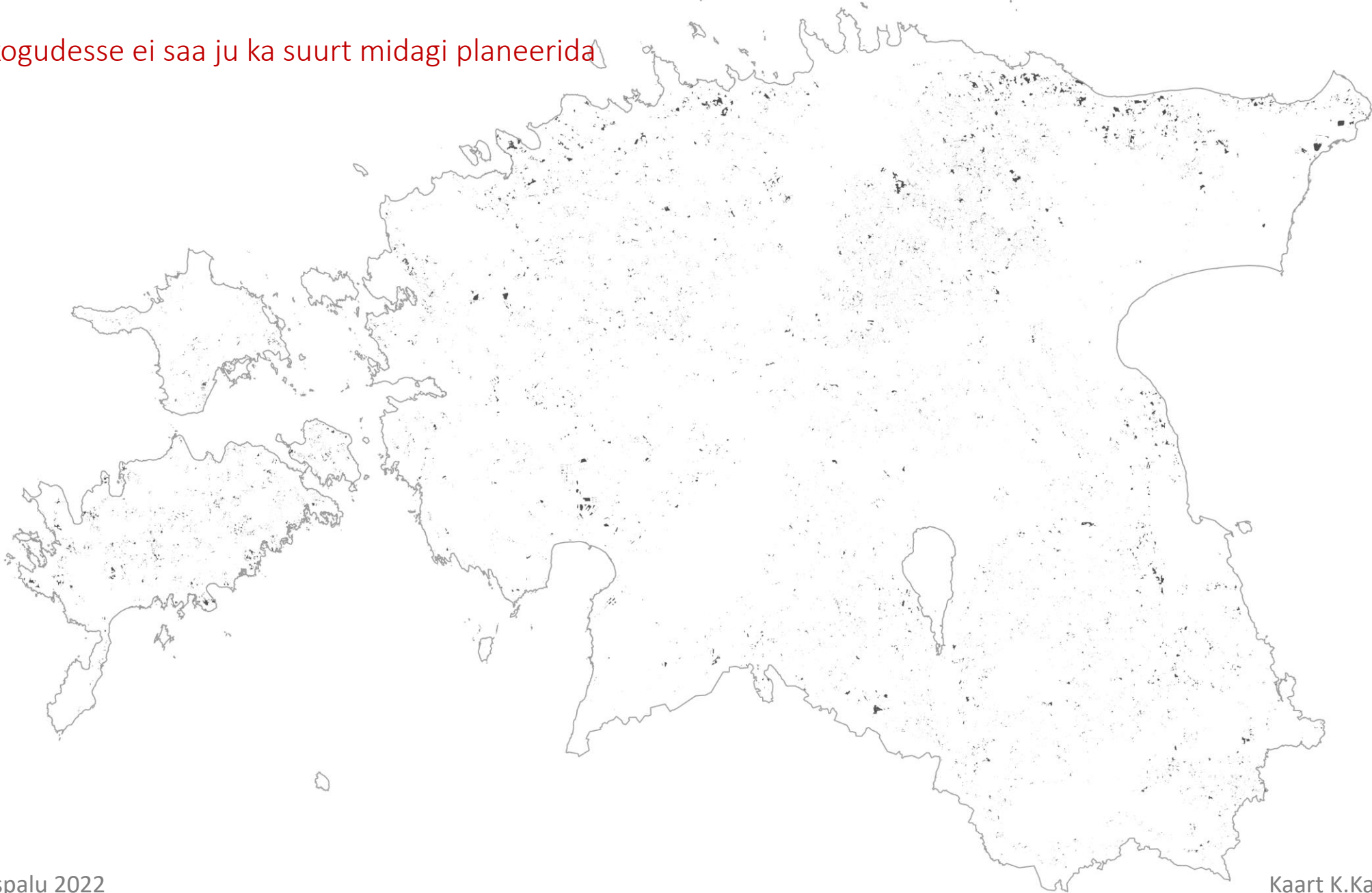
No ja siseriiklik looduskaitse ju ka veel...

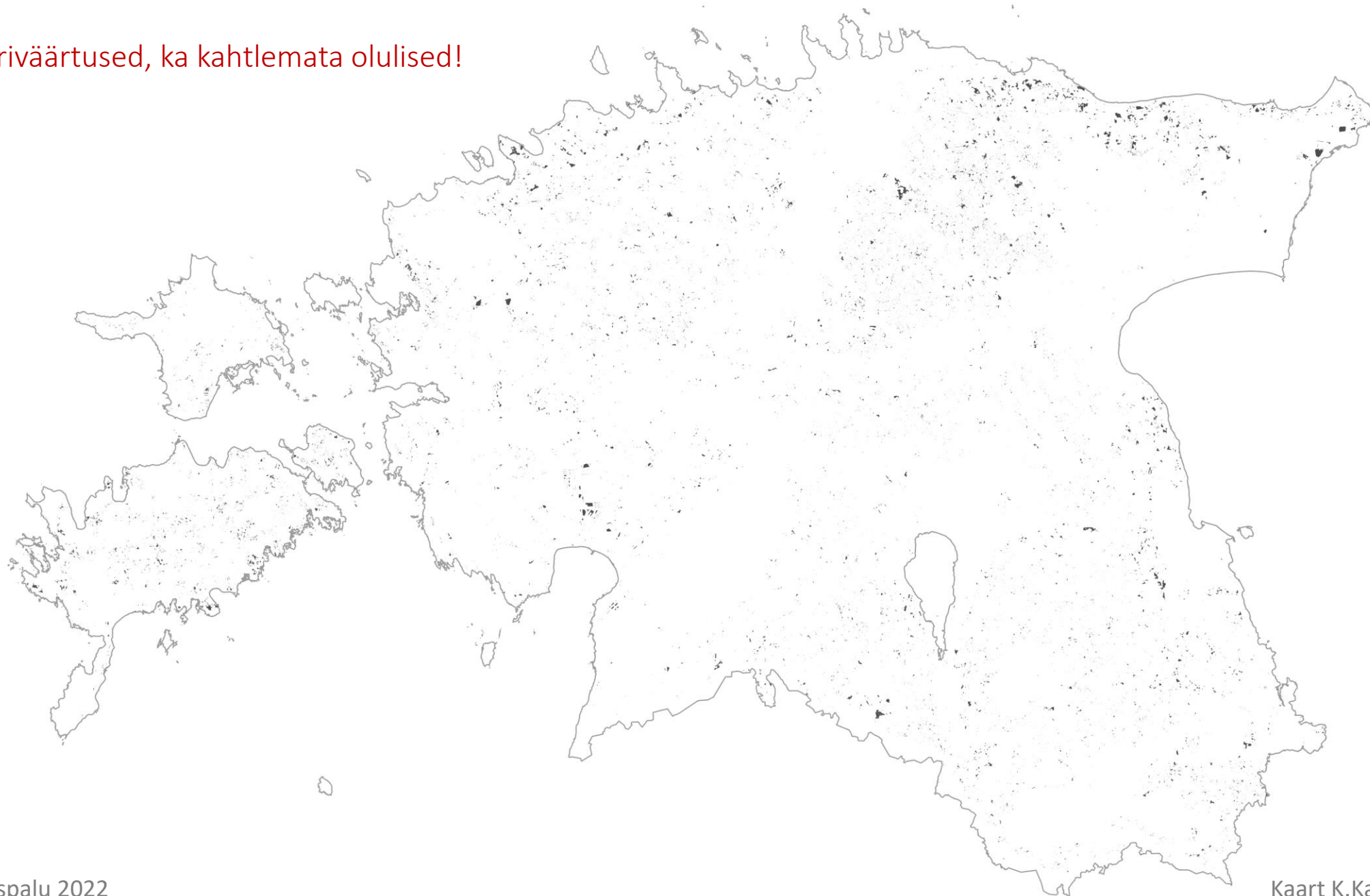
Kuhu siis inimene jääb?

Ja veekogudesse ei saa ju ka suurt midagi planeerida

Kultuuriväärtused, ka kahtlemata olulised!

Binaarne planeerimine?

Kaalutlemist ja arutamist ei tohi ära unustada, muidu on selge, et Eesti on juba “täis”, kõik juurdeplaneeritav tuleb väärtuste arvelt

Planeeringuandmed paremate ruumiotsuste toetajana

Digitaalne planeeringute koostamine peab toetama teadmise- ja väärtuspõhiseid ruumiotsuseid. Planeering ja planeerimine ei tohi muutuda andmebaaside kombineerimiseks, vaid peab toetama abstraktsemate ruumikäsitluste loomist ja sünteesi, erinevate inimeste arvamuste kokku toomist, ruumitunnetust. Ruumiotsuseid ei saa ka tulevikus langetada masin, isegi kui masin aitab ruumiotsuseid ette valmistada.

Kiirem, odavam, efektiivsem
Nt insolatsioon, rohevõrgustik – mudel arvutab ära
Suur osa on kategoriseeritav, ent lõpuni mitte – kategoriseeritavas, klassifitseeritavas osas saab masin aidata, inimene saab tegeleda muuga

Masin annab hoiatuse, mitte ei tee otsust
Lävendite, kriteeriumite defineerimine on suure kaaluga, „tarkade kogu“

Lustakuse puudumine, liigne masinlikkus ruumiotsustes
Vajalike alusandmete tootmine on ressursimahukas
Kunstlik andmeküllus – „põllule“ ei lähe ruumi tunnetama planeeringute koostamisel.
Kohatunnetus ei saa olla virtuaalne
Strateegilise planeeringu puhul rangete tingimuste defineerimine keerulisem
Nüansirohkeid, abstraktseid teemasid - arvuti ei saa siin aidata, ei oska vastata

Digilahendused kui lihtsustaja

Planeeringute digilahendused peavad vähendama bürokraatiat ja tarbetut tööd, mis kulub info otsimisele (planeeringu leidmine, planeeringust vajaliku info leidmine) või vormiliste küsimuste lahendamisele (näiteks millises peatükis tuleks mingi info kajastada). Igaüks peab planeeringutest lihtsa vaevaga leidma temale vajaliku või teda puudutava info.

Võimalik on teha infosüsteeme järjest paremaks ja lihtsamaks, et bürokraatiat oleks vähem

Ära peaks kaduma „kajastatavate andmete“ probleemistik

„Kratimaailm“ võiks vähendada planeeringutes info üleküllasust

Head planeeringuandmed lihtsustavad muude valdkondade tööd (nt maa hindamine)

Suur vastuolu: kui palju riigiga suhtleb digikanalite kaudu vs kui suur hulk inimestest kasutab avalikke planeeringute digilahendusi
Ära ei tohi unustada omaniku vaadet!

Ebaselge on, mis planeeringu roll ja funktsiooni on – kokku leppimata Samuti puudub ühine arusaam nt planeeringu täpsusastme jmt osas Silotornistumine, iga ametkond keskendub ainult „enda teemale“

Kõigi planeeringuandmete kasutatavus

Planeeringu koostamisel kogutav teave ning planeeringuga määratav teave on kõrge väärtusega avaandmed, mida soovivad kasutada paljud osapooled, kes planeeringuid ellu viivad või enda tegevuse kavandamisel planeeringutest lähtuvad. Ruumilise planeerimise digilahendused peavad aitama vältida andmekadu ning võimaldama planeeringu koostamise korraldajal säilitada ka mittekehtestatavat teavet, mis edasistes tegevustes väärtust omab.

